

‘WIJ GELOVEN NIET IN ANONIEME PLEKKEN’

Vormgeven aan het gemeenschappelijke, dat is het geheim van architectenbureau Common Affairs. Het resultaat: gebouwen die geworteld zijn in de plek en waar mensen zich thuis voelen. ‘Het is mooi als mensen zeggen ‘Wauw, wat een geweldige plek!’

20 jaar was Jos van Eldonk partner bij Soeters Van Eldonk architecten. Een half jaar geleden begon hij iets nieuws, samen met Mariëtte Broesterhuizen, Berend Hoffmann en Mirko Post. Common Affairs is een nieuw bureau met zestien medewerkers en veel geschiedenis. Jos van Eldonk: ‘We hebben de dynamiek en het onderkomen van een startup, maar wel een vaste basis in de vorm van structuur en geschiedenis. We zijn alle vier al heel lang architect, dus we hoeven niet alles opnieuw te ontdekken.’ De naam geeft perfect weer hoe ze erin staan. Voor dit bureau geen onpersoonlijke glazen gevels of megalomane architectuur. Bij Common Affairs maken ze ruimte en plekken voor het alledaagse leven. Mensen moeten zich thuis voelen in hun ontwerpen. Dat gevoel zit bij alle vier heel diep. Mirko Post: ‘Wat wij doen heeft heel direct met het leven van mensen te maken. Ik vind het mooi dat we iets kunnen maken waar mensen zich prettig voelen en waar ze blij mee zijn.’ Berend: ‘Wij geloven niet in anonieme plekken. Je moet zorgen dat mensen zich betrokken voelen bij hun omgeving en er trots op zijn, dan gaan ze er ook beter voor zorgen.’

Dat idealisme gaat gepaard met een gezonde nuchterheid. Een gebouw moet passen in de omgeving, prettig zijn voor de gebruiker en bouwbaar zijn. Of zoals Mirko Post zegt: het

VLNR Mirko Post, Mariëtte Broesterhuizen, Jos van Eldonk en Berend Hoffmann.

moet werken. En het werkt alleen als het eindresultaat gedragen wordt door opdrachtgevers en gebruikers. Daarom staat een goede communicatie centraal. Er wordt goed geluisterd naar wat mensen willen, en vervolgens kijken de architecten hoe ze daar iets extra's aan toe kunnen voegen. Juist dat samenspel zorgt voor toegevoegde waarde.

Het toevoegen van een eigen, creatieve twist is een van de dingen die Common Affairs kenmerkt. Bescheiden budgetten en een strak programma van eisen zijn daarvoor geen belemmering, stelt Mariëtte Broesterhuizen. ‘Een kloppend rationeel gebouw hoeft niet per se saai te zijn. Het is de uitdaging om er ook met beperkte ingrepen toch iets bijzonders van te maken. En dat kan eigenlijk altijd.’ Vaak gaat het om kleine kunstgrepen: een bijzondere kleurencombinatie, een mooie plint die iets wordt opgetild of een simpel sprongetje in de gevel waardoor een saai gebouw verrassend wordt. Zo hebben ze in Den Haag voor de Kessler Stichting een ‘paleis’ gecreëerd voor dak- en thuislozen dat dankzij eenvoudige middelen een enorme uitstraling heeft gekregen.

IDENTITEIT

Common Affairs werkt vanuit een duidelijke visie. Identiteit is een sleutelwoord. Een gebouw moet communiceren met en passen in de omgeving. Berend: ‘We willen geen iconen maken die de omgeving ontkennen. Het leuke is juist als je iets maakt wat past op de plek, zodat objecten wortel kunnen schieten. Alles begint daarom met een grondige analyse van de kwaliteiten van de plek en een zoektocht naar de identiteit. Elke plek is uniek, dus dat proces moet je elke keer opnieuw doorlopen.’ Een mooi voorbeeld van het belang van identiteit is Plein 1944 in Nijmegen, dat in de oorlog werd gebombardeerd. Voor de herinrichting van ‘het lelijkste plein van Nederland’ nam Common Affairs de specifieke wederopbouwarchitectuur van Nijmegen als uitgangspunt en stak die in een nieuw jasje. Het resultaat is architectuur die echt past bij de plek. Hoe belangrijk dat is blijkt wel uit het compliment dat Jos van Eldonk van een oude Nijmegenaar kreeg die het bombardement nog had meegemaakt: ‘U heeft mij mijn stad weer teruggegeven’. ‘Dan doe je iets voor de samenleving’, stelt Jos tevreden. Aansluiten bij de plek kan ook betekenen dat je juist kiest voor een opvallend ontwerp, zoals het geval is bij The Style Outlets

- 1 Huis van de Stad in Gouda
- 2 Renovatie gemeentehuis Venray
- 3 Porseleinhaven in Loosdrecht
- 4 Thuis- en daklozenopvang de Kessler Stichting in Den Haag
- 5 New Energy Institute in Wuhan

op het terrein van SugarCity in Halfweg. Dit outletcentrum sluit qua architectuur aan bij de herkenbare vormen van het voormalige industrieterrein. Ook bij het New Energy Institute in de Chinese stad Wuhan is er een duidelijke link gelegd met de omgeving en de cultuur. Hier is gekeken hoe de identiteit van de cultuur ook in het ontwerp verbeeld worden. Het resultaat: het gebouw heeft de vorm van een aronskelk, een bloem met een symbolische betekenis voor de Chinezen.

DUURZAAMHEID

De energy flower symboliseert nog iets anders wat bij Common Affairs hoog in het vaandel staat, namelijk duurzaamheid als integraal onderdeel van een ontwerp. Duurzaamheid wordt nog vaak vooral in de technische hoek gezocht. Dat was aanvankelijk ook de insteek in Wuhan, vertelt Jos van Eldonk, maar gaandeweg is dat gekanteld. 'Als je echt duurzame ambities hebt, ben je er niet met technische oplossingen, maar moet je er ook architectonisch iets mee doen. We hebben de natuur gebruikt als inspiratiebron om een slim gebouw te maken. Zo kwamen we op een vorm die heel erg Chinees is: de aronskelk. Het dak is veel groter dan het gebouw zelf. Dat heeft als voordeel dat er veel zonnepanelen op kunnen en het gebouw in zijn eigen schaduw staat – heel prettig in zo'n warm gebied.' De stamper is een windturbine, en de onderzoeksgebouwen vormen de bladeren van de bloem. Een organisch geheel waarin alle stukjes uiteindelijk moeiteloos op hun plek vielen. Een belangrijke ervaring, want sindsdien proberen ze duurzaamheid standaard in de architec-

tuur mee te nemen. In binnensteden is dat best ingewikkeld, maar de overtuiging dat het nodig is, zit diep. Duurzaamheid op gebouwniveau integreren in de binnenstad is belangrijk, maar op gebiedsniveau is het nog veel belangrijker. Al een aantal jaren werkt Jos van Eldonk als voor-

zitter van de stuurgroep samen met de Dutch Green Building Council aan de ontwikkeling van het keurmerk BREEAM-NL gebiedsontwikkeling, waarmee de duurzaamheidsprestatie van een heel gebied kan worden beoordeeld. Ze zijn dan ook blij dat de discussie over toekomstbestendige stedenbouw tegenwoordig volop wordt gevoerd. Daarbij loopt het bureau intuïtief al jaren voor de troepen uit.

Het oervoorbeeld van traditionele stedenbouw dat Common Affairs vaak gebruikt als lichtend voorbeeld, is de oude stad Parma, waarbij ze laten zien dat het bij stedenbouw niet om de gebouwen gaat, maar om de openbare ruimte. Met sterke en herkenbare stedelijke structuren kun je een toekomstbestendige stad maken met een overlevingskracht van honder-

den jaren. Daarnaast is Parma ook de blauwdruk van wat tegenwoordig als een goede, duurzame stad gezien wordt: compact, beschermt en met een prettig klimaat. Een traditionele stad als Parma zal dan ook een veel hogere BREEAM-score behalen dan een moderne stad.

ALLIANTIES

Werken aan zo'n toekomstbestendige stad is steeds meer een gezamenlijke opgave. De tijd dat de overheid het initiatief nam voor stedelijke vernieuwing en er masterplannen werden gemaakt, is voorbij, maar de opgaven voor transformatie liggen er nog wel. Dat vraagt om nieuwe allianties. Mariëtte: 'De maatschappij verandert in hoog tempo. De druk op de ruimte neemt toe. Tegelijkertijd zien wij nog

Mariëtte Broesterhuizen

(Bouwkunde TU Delft – architectuur), architect/partner bij Common Affairs (sinds 2016); voorheen: architect bij Soeters Van Eldonk architecten (2001-2016), freelance adviseur bij Draaijer + partners (2013-2016)

Waar haal je inspiratie vandaan?

De kwaliteiten en geschiedenis van het gebouw, de plek, en de stad, de verhalen en het hedendaagse.

Wat is de belangrijkste les die je geleerd hebt?

Nooit vergeten voor wie je het doet.

Wat is voor jou onmisbaar?

Een open blik.

Berend Hoffman

(Bouwkunde TU Delft – architectuur), architect/partner bij Common Affairs (sinds 2016); voorheen: architect/partner bij Het Keizerrijk architecten (2007-2016), architect bij Soeters Van Eldonk architecten (1997-2007)

Waar haal je inspiratie vandaan?

De inspiratie komt toch iedere keer uit geheel iets anders, vaak wel uit de plek of het object waarmee je bezig bent.

Wat is de belangrijkste les die je geleerd hebt?

Dat je ook veel plezier moet hebben in het samen creëren van iets moois.

Wat is voor jou onmisbaar?

Dat we opdrachtgever en gebruikers blijven verrassen.

- 6 Plein 1944 in Nijmegen
- 7 Rijkoojpje in Veenendaal
- 8 Oorspronkelijke situatie Rijkoojpje
- 9 Herontwikkeling winkels Kleiweg in Gouda
- 10 Oorspronkelijke situatie Kleiweg
- 11 The Style Outlets in Halfweg

6

veel gebieden met potentie. Anonieme plekken zonder betekenis die we in samenwerking met andere partijen zouden kunnen veranderen in plekken die werken en waar mensen zich thuis voelen.’ ‘Common Affairs gaat daar enthousiast mee aan de slag. Werken in strategische allianties heeft allerlei voordelen’, stelt Mariette. ‘Elke partij heeft zijn eigen inbreng en ze zijn allemaal gelijkwaardig. Er is meer ruimte voor creativiteit, er is sprake van een realistische financiering, en doordat plannen niet van bovenaf worden gedropt, maar in samenspraak worden ontwikkeld, kunnen ze rekenen op een breed draagvlak’. ‘Ontwikkeling van onderop biedt kansen op eigen regie en het realiseren van mooie dingen’, vult Jos aan. Neem het EKP terrein in Haarlem, het oude expeditiecentrum van de post. Daarvoor ontwikkelde Common Affairs de stedenbouwkundige visie, om vervolgens zelf te tekenen voor de transformatie van het hoofdgebouw. Een uitdagende klus, maar over het eindresultaat zijn ze het roerend eens: dit gedateerde functionele complex wordt dankzij een complete makeover straks het meest bijzondere gebouw van het hele gebied.

TRANSFORMATIE

Bij Common Affairs zijn ze dol op uitdagingen. Niets zo leuk als het transformeren van panden. De leukste klussen zijn die waarvan iedereen denkt ‘platgooien die boel’ maar waar het oog van de vakman verborgen kwaliteiten ontwaart. Een mooi voorbeeld is de Pnielkerk in Veenendaal. Berend Hoffmann: ‘Dat was een kwestie

7

8

van flink opruimen, iets nieuws toevoegen en de kwaliteiten van het gebouw zelf versterken. We hebben er een moderne pui ingezet met een groot gotisch raam, en ineens is het een gebouw dat er weer staat! Dat is fantastisch.’ Een ander voorbeeld is Rijkoojpje, een prachtig pand uit 1906 dat volkomen was ingesloten door lelijke winkelpuien. Na tussenkomst van Common Affairs krijgt de gevel zijn prominente

9

10

plek terug en fungeert hij als poort naar het winkelcentrum. Inmiddels is Rijkoojpje zelfs het embleem van de winkeliersvereniging. Ook de transformaties van de oerlelijke jarenzestigpanden van C&A in Gouda en Zaandam zijn

huzarenstukjes. ‘Het is de plek die het maakt’, stelt Mirko Post. ‘Door daarbij aan te sluiten en het gebouw weer iets eigens te geven, kun je het zijn plek in de stad teruggeven, waardoor het weer gaat bruisen.’

Kansen genoeg dus, maar Jos van Eldonk signaleert ook een gevaar: teveel accent op de Randstad. ‘Het geheim van Nederland is altijd geweest dat wij geen ‘mindere’ gebieden hadden, maar dat we heel Nederland in de lucht hielden. Daardoor hadden we hier geen Franse toestanden. Maar na de laatste crisis trekken mensen en geld massaal richting Randstad, waardoor er in het noorden en oosten krimpgebieden ontstaan. Daar zijn nieuwe impulsen en strategieën nodig en we moeten alles op alles zetten om dat de komende tijd voor elkaar te krijgen.’

11

Mirko Post

(Bouwkunde TU Delft – architectuur), architect/partner bij Common Affairs (sinds 2016); voorheen: architect/projectmanager bij Soeters Van Eldonk architecten (2005-2016), architect bij Tangram architecten (2005), architect bij OPL architecten (1999-2004)

Waar haal je inspiratie vandaan?

Zeer breed, van een mooi gebouw, verrassende ruimtelijkheid, spannende lichtval, onverwachts kleurgebruik, tot gebruikers met een aansprekend verhaal.

Wat is de belangrijkste les die je geleerd hebt?

Streef onbekommerd naar het ideale, maar onthecht je van de uitkomst.

Wat is voor jou onmisbaar?

De verrijking op alle vlakken die de interactie met anderen biedt, de mens is een sociaal wezen.

Jos van Eldonk

(Bouwkunde TU Eindhoven – architectuur), architect/partner bij Common Affairs (sinds 2016); voorheen: architect/partner bij Soeters Van Eldonk architecten (1997-2016)

Waar haal je inspiratie vandaan?

Goed kijken en logisch nadenken.

Wat is de belangrijkste les die je geleerd hebt?

Ontwerpen doe je voor mensen.

Wat is voor jou onmisbaar?

De stad is van en voor iedereen.